



# Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT  
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE  
föredraget den 12 december 2019<sup>1</sup>

**Mål C-627/18**

**Nelson Antunes da Cunha, Lda**  
**mot**  
**Instituto de Financiamento da Agricultura e Pescas IP (IFAP)**

(begäran om förhandsavgörande från Tribunal Administrativo e Fiscal de Coimbra (Förvaltnings- och skattedomstolen i Coimbra, Portugal))

”Begäran om förhandsavgörande – Återkrav av ett olagligt stöd – Preskription av återkrav – Tioårig preskriptionstid – Ränta – Kortare preskriptionstid enligt nationell lagstiftning – Rättssäkerhet – Förordning (EU) 2015/1589 – Artikel 17.1 – Artikel 16.2 – Artikel 16.3 – Effektivitetsprincipen”

## I. Inledning

1. Den aktuella begäran om förhandsavgörande från Tribunal Administrativo e Fiscal de Coimbra (Förvaltnings- och skattedomstolen i Coimbra, Portugal) rör tolkningen av artiklarna 16.2, 16.3 och 17.1 i förordning (EU) 2015/1589.<sup>2</sup> Enligt artikel 17.1 i förordning 2015/1589 gäller en preskriptionstid på tio år för Europeiska kommissionens befogenheter att återkräva olagligt statligt stöd.
2. Begäran har framställts inom ramen för en tvist mellan bolaget Nelson Antunes da Cunha Lda (nedan kallat Nelson Antunes da Cunha) och Instituto de Financiamento da Agricultura e Pescas IP (Institutet för finansiering av lantbruk och fiske) (nedan kallat IFAP) som rör indrivning av ett olagligt statligt stöd från Nelson Antunes da Cunha med anledning av ett beslut av kommissionen.
3. I kraft av artikel 16.3 i förordning 2015/1589 ska återkravet av det aktuella olagliga stödet verkställas i enlighet med Portugals förfaranden enligt nationell lagstiftning, förutsatt att dessa förfaranden gör det möjligt att effektivt verkställa kommissionens beslut.
4. Enligt portugisisk rätt gäller en preskriptionstid på tjugo år för återkravet av stödets kapitalbelopp. I det aktuella fallet utgör tillämpningen av den preskriptionstiden inte något hinder för att nämnda kapitalbelopp ska kunna återkrävas. Såvitt avser återkravet av räntan på det aktuella stödet föreskrivs däremot i portugisisk rätt, enligt vad den hänskjutande domstolen har uppgett, en preskriptionstid på

<sup>1</sup> Originalspråk: franska.

<sup>2</sup> Rådets förordning av den 13 juli 2015 om genomförandebestämmelser för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUT L 248, 2015, s. 9).

fem år räknat från den tidpunkt då räntan förföll till betalning. Tillämpningen av den preskriptionstiden utgör hinder för att räntan på stödbeloppet ska kunna återkrävas i sin helhet; såvitt avser åtminstone en del av den berörda räntan förefaller preskription i själva verket ha inträtt redan innan kommissionen hade meddelat det ovannämnda beslutet.

5. Mot denna bakgrund önskar den hänskjutande domstolen, genom sin fjärde tolkningsfråga, i allt väsentligt få klarhet i huruvida artikel 16.2 i förordning 2015/1589 – enligt vilken det stöd som ska återkrävas ska innefatta ränta – och den effektivitetsprincip som föreskrivs i artikel 16.3 i samma förordning utgör hinder för att det såvitt gäller återkrav av ränta på ett olagligt stödbelopp tillämpas en preskriptionstid som är kortare än den tioåriga preskriptionstid som föreskrivs i artikel 17.1 i förordning 2015/1589, exempelvis den femåriga preskriptionstiden enligt portugisisk rätt.

6. I detta förslag till avgörande kommer jag, i linje med EU-domstolens begäran, att inskränka mig till att bedöma denna enda tolkningsfråga, vilken jag kommer att föreslå att EU-domstolen ska besvara jakande.

## **II. Tillämpliga bestämmelser**

### **A. Förordning 2015/1589**

7. Artikel 16 "Återkrav av stöd" i förordning 2015/1589 har följande lydelse:

"1. Vid negativa beslut i fall av olagligt stöd ska kommissionen besluta att den berörda medlemsstaten ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att återkräva stödet från mottagaren (nedan kallat beslut om återkrav). Kommissionen ska inte återkräva stödet om detta skulle stå i strid med en allmän princip i unionsrätten.

2. Det stöd som ska återkrävas enligt ett beslut om återkrav ska innefatta ränta med en lämplig räntesats som fastställs av kommissionen. Räntan ska betalas från det datum då det olagliga stödet stod till stödmottagarens förfogande till det datum då det har återbetalats.

3. Utan att det påverkar [beslut] av Europeiska unionens domstol enligt artikel 278 i EUF-fördraget ska återkravet verkställas utan dröjsmål och enligt den berörda medlemsstatens förfaranden enligt nationell lagstiftning, förutsatt att dessa förfaranden gör det möjligt att omedelbart och effektivt verkställa kommissionens beslut. I det syftet ska de berörda medlemsstaterna vid förfaranden inför nationella domstolar vidta alla nödvändiga åtgärder som är tillgängliga i deras respektive rättssystem, inbegripet interimistiska åtgärder, utan att unionsrätten påverkas."

8. Punkt 1 i artikel 17, med rubriken "Preskriptionstid för återkrav av stöd", i förordning 2015/1589 har följande lydelse:

"För kommissionens befogenheter att återkräva stöd ska en preskriptionstid på tio år gälla."

### **B. Portugisisk rätt**

9. Artikel 309, med rubriken "Allmän preskriptionstid", i Código Civil (den portugisiska civillagen) (nedan kallad civillagen) har följande lydelse:

"Den allmänna preskriptionstiden är tjugo år."

10. I artikel 310 i civillagen föreskrivs följande:

”En preskriptionstid på fem år ska gälla för följande:

...

d) Avtalsenlig eller lagstadgad ränta, även ej fastställd sådan, och utdelning från bolag.

...”

### III. Målet vid den nationella domstolen

11. I detta förslag till avgörande görs uteslutande en bedömning av den fjärde tolkningsfrågan från Tribunal Administrativo e Fiscal de Coimbra (Förvaltnings- och skattedomstolen i Coimbra), varför redogörelsen för bakgrunden till tvisten inskränks till de uppgifter som är väsentliga och nödvändiga för att det ska vara möjligt att förstå nämnda tolkningsfråga.

12. Klaganden i det nationella målet, Nelson Antunes da Cunha, ingick den 8 april 1993 och den 7 juli 1993 med Caixa de Crédito Agrícola Mútuo de Coimbra kreditavtal som avsåg en kreditfacilitet för främjande av jordbruks- och boskapsverksamhet.

13. Inom ramen för dessa kreditavtal genomförde föregångaren till IFAP<sup>3</sup> – mellan åren 1994 och 1996 och i enlighet med decreto-lei n° 146/94 (lagdekret nr 146/94) av den 24 maj 1994 – utbetalningar av räntesubventioner till Nelson Antunes da Cunha uppgående till sammanlagt 7 526,90 euro (4 189,90 euro den 12 juli 1994, 2 513,94 euro den 12 juli 1995 och 823,06 euro den 30 april 1996).

14. Den 25 november 1999 antog kommissionen beslut 2000/200/EG om Portugals stödordning för skuldsanering av företag inom sektorn för intensiv boskapskötsel och för främjande av svinuppfödning<sup>4</sup> (nedan kallat kommissionens beslut av den 25 november 1999).

15. I det beslutet fann kommissionen *dels* att de krediter för skuldsanering av företag inom intensiv boskapskötsel som hade inrättats genom kapitel I i det portugisiska lagdekretet nr 146/94 av den 24 maj 1994 var oförenliga med den inre marknaden i de fall då den motsvarande bidragsekvivalenten i förening med investeringsstöd översteg 35 procent i jordbruksområden som inte var mindre gynnade, *dels* att de krediter för främjande av svinuppfödning som hade inrättats genom kapitel II i det portugisiska lagdekretet nr 146/94 av den 24 maj 1994 likaså var oförenliga med den inre marknaden.<sup>5</sup>

16. Enligt artikeldelen i kommissionens beslut av den 25 november 1999 skulle Portugal vidta alla åtgärder som var nödvändiga för att från stödmottagarna återkräva det ovannämnda stöd som redan olagligen hade utbetalats till dem, jämte ränta på stödbeloppen från och med den dag då stödet hade betalats ut till stödmottagarna till dess att det faktiskt återbetalades. Dessutom ålades de portugisiska myndigheterna att inom två månader från delgivningen av beslutet underrätta kommissionen om vilka åtgärder de hade vidtagit för att följa beslutet.<sup>6</sup>

3 Av begäran om förhandsavgörande framgår att den portugisiska behöriga myndigheten vid tiden för beviljandet av det aktuella stödet var Instituto de Financiamento e Apoio ao Desenvolvimento da Agricultura e da Pesca (Institutet för finansiering av och stöd till lantbrukets och fiskets utveckling). Om jag har förstätt saken rätt, var detta föregångaren till IFAP.

4 EGT L 66, 2000, s. 20.

5 Artikel 1 i kommissionens beslut av den 25 november 1999.

6 Artiklarna 3 och 4 i kommissionens beslut av den 25 november 1999.

17. I mars 2001 sände föregångaren till IFAP en skrivelse till Nelson Antunes da Cunha med en anmodan att återbetala de felaktigt erhållna beloppen. Nelson Antunes da Cunha efterkom inte anmodan.

18. Den 12 augusti 2009 sände IFAP en ny skrivelse till Nelson Antunes da Cunha med en anmodan att betala 14 953,56 euro (det vill säga 7 526,90 euro avseende utbetalt stöd plus dröjsmålsränta till ett belopp av 7 426,66 euro) inom tio arbetsdagar från erhållandet av skrivelsen.

19. Den 7 juli 2013 inledde skatteförvaltningen i Cantanhede (Portugal) ett skatterättsligt indrivningsförfarande avseende denna fordran mot klaganden i det nationella målet i syfte att återkräva IFAP:s fordringar.

20. Nelson Antunes da Cunha överklagade beslutet om indrivningsförfarande vid Tribunal Administrativo e Fiscal de Coimbra (Förvaltnings- och skattedomstolen i Coimbra).

21. Därvid gjorde Nelson Antunes da Cunha till att börja med gällande att artikel 40 i decreto-lei n° 155/92 (lagdekret nr 155/92) av den 28 juli 1992<sup>7</sup> innebär att skyldigheten att återbetala mottagna belopp av olagligt stöd upphör fem år efter mottagandet, varför skyldigheten att återbetala det erhållna stödet i det aktuella fallet var preskriberad. Såvitt avsåg dröjsmålsröntan hävdade Nelson Antunes da Cunha vidare att eftersom det hade gått mer än fem år sedan den förpliktelse som nämnda ränta hänförde sig till blev exigibel, var även röntan preskriberad, i kraft av artikel 310 d i civillagen.

22. Härvidlag har den hänskjutande domstolen påpekat att det i nationell lagstiftning inte föreskrivs någon särskild preskriptionstid för verkställigheten av beslut om återkrav av olagligt stöd; detta har föranlett Portugals högsta domstolar att slå fast att den allmänna preskriptionstid på tjugo år som föreskrivs i artikel 309 i civillagen ska tillämpas på IFAP:s fordringar avseende återkrav av ekonomiskt stöd beviljat av portugisiska staten som genom beslut av kommissionen har befunnits utgöra stöd som är oförenligt med den inre marknaden.

23. Den hänskjutande domstolen har tillagt att såvitt avser preskription av ränta har Portugals högsta domstolar funnit att "[o]beroende av arten av och den rättsliga rubriceringen för en viss ränta [är det] inte utan vidare ... möjligt att anse att denna ränta (oavsett om den kallas kompensationsränta eller dröjsmålsränta) träffas av den preskriptionstid på tjugo år som föreskrivs i artikel 309 i [civillagen]. Avtalsenlig eller lagstadgad ränta, även ej fastställd sådan, preskriberas nämligen efter fem år (artikel 310 d i civillagen), och preskriptionstiden börjar enligt artikel 306 i samma lag löpa vid fordrans tillkomst."<sup>8</sup>

24. Enligt den hänskjutande domstolen skulle emellertid bedömningen att röntan på ett beslut om återkrav av stöd träffas av denna femåriga preskriptionstid kunna strida mot den unionsrättsliga effektivitetsprincipen. Med tanke på att preskription gäller för röntan avseende tiden före den femårsperiod som föregår den handling som avbryter preskriptionen, är det nämligen tänkbart att fordran avseende röntan preskriberas redan innan kommissionens befogenhet att kräva återbetalning enligt artikel 17.1 i förordning 2015/1589 har preskriberats.

<sup>7</sup> I den bestämmelsen, vars rubrik lyder "Preskription", föreskrivs följande:

"1 – Skyldigheten att återbetala ett mottaget belopp preskriberas fem år efter mottagandet av beloppet.

2 – Preskriptionstiden enligt föregående punkt avbryts eller suspenderas vid uppkomst av allmänna preskriptionsavbrytande omständigheter eller omständigheter med suspensiv verkan."

<sup>8</sup> Dom av Supremo Tribunal Administrativo (Högsta förvaltningsdomstolen, Portugal) av den 12 oktober 2011. Enligt artikel 306.1 i civillagen ska den femåriga preskriptionstiden räknas från den dag då förpliktelsen blir exigibel, och preskription avbryts genom delgivning genom domstols försorg av en handling oavsett slag i vilken en avsikt att göra rättigheten gällande kommer till direkt eller indirekt uttryck.

25. Såvitt avser situationen i det nationella målet har den hänskjutande domstolen – som svar på en begäran om klargörande från EU-domstolens sida<sup>9</sup> – påpekat att eftersom delgivning med Nelson Antunes da Cunha inom ramen för indrivningsförfarandet avseende återkravet av det berörda stödet skedde först genom ett ordinärt rekommenderat brev av den 26 juli 2013, var all ränta som hade upplupit fram till den 26 juni 2008 preskriberad i kraft av den ovannämnda artikel 310 d i civillagen.

26. Som den hänskjutande domstolen ser saken, torde det mot bakgrund av nationell rätt inte vara möjligt att anse att preskriptionstiden enligt artikel 310 d i civillagen avbröts genom en skrivelse som kommissionen sände till de portugisiska myndigheterna eller genom en skrivelse som nämnda myndigheter sände till Nelson Antunes da Cunha, eftersom sådana skrivelser inte anses utgöra delgivning genom domstols försorg av en handling i den mening som avses i artikel 323 i civillagen. I själva verket har IFAP inte genom någon processuell handling (vid sidan av det skatterättsliga indrivningsförfarandet) uttryckt sin avsikt att göra gällande rätten att kräva betalning av den upplupna räntan från Nelson Antunes da Cunhas sida.

27. Vidare har den hänskjutande domstolen framhållit att delgivning genom ordinärt rekommenderat brev definitivt inte varaktigt kan avbryta en preskriptionstid som har börjat löpa, eftersom detta förfaringsätt inte uppvisar de specifika egenskaper som enligt artiklarna 326 och 327.1 i civillagen ska känneteckna en delgivning med sådan verkan. Således började en ny femårig preskriptionstid att löpa den 26 juli 2013, och den preskriptionstiden kunde avbrytas ytterligare en gång endast genom uppkomst av en ny sådan preskriptionsavbrytande omständighet som avses i artikel 323 i civillagen.

28. Mot bakgrund av det ovan anförda anser den hänskjutande domstolen att tillämpning av artikel 310 d i civillagen på ränta som ska betalas i kraft av ett beslut om återkrav av stöd kan undergräva effektivitetsprincipen och principen om statliga stöds oförenlighet med den inre marknaden.

29. Därför beslutade Tribunal Administrativo e Fiscal de Coimbra (Förvaltnings- och skattedomstolen i Coimbra), genom beslut av den 31 juli 2018 som inkom till EU-domstolen den 5 oktober 2018, att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till EU-domstolen:

”4. Utgör artikel 16.2 i [förordning 2015/1589], liksom unionsrättens principer – närmare bestämt effektivitetsprincipen och principen om statliga stöds oförenlighet med den [inre] marknaden – hinder för att tillämpa en preskriptionstid som är kortare än den som föreskrivs i artikel 17 i nämnda förordning, såsom den som fastställs i artikel [310 d] i civillagen, beträffande upplupna räntor som hänför sig till stöd som ska återbetalas?”

30. IFAP, den portugisiska regeringen och kommissionen har ingett skriftliga yttranden till EU-domstolen. Samma parter inställde sig till den muntliga förhandlingen, som hölls den 12 september 2019.

#### **IV. Bedömning**

31. Genom den tolkningsfråga som behandlas i detta förslag till avgörande önskar den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida en nationell preskriptionsregel är förenlig med unionsrätten såvitt avser återkravet av det olagliga stöd som är i fråga i det nationella målet.

<sup>9</sup> Svar av den 30 juli 2019 på EU-domstolens begäran om klargörande av den 27 juni 2019.



32. Närmare bestämt undrar den hänskjutande domstolen i allt väsentligt huruvida artikel 16.2 i förordning 2015/1589 och den effektivitetsprincip som åsyftas i artikel 16.3 i den förordningen<sup>10</sup> utgör hinder för att man på den ränta som ska läggas till det stöd som ska återbetalas tillämpar en preskriptionstid som, i likhet med den femåriga preskriptionstid som föreskrivs i artikel 310 d i civillagen, är kortare än den period om tio år under vilken kommissionen enligt artikel 17.1 i förordning 2015/1589 har befogenhet att förordna om återkrav av olagligt stöd.

33. I det aktuella fallet är det utrett att den återbetalningsskyldighet som gäller för det berörda stödet innefattar ränta. Detta krav framgår både av artikel 16.2 i förordning 2015/1589 och av kommissionens beslut av den 25 november 1999<sup>11</sup> – som alltså inte har överklagats.

34. I enlighet med artikel 16.3 i förordning 2015/1589 och i kraft av kommissionens beslut av den 25 november 1999 ska återkravet av det olagliga stöd som är i fråga i det nationella målet i princip verkställas i enlighet med Portugals förfaranden enligt nationell lagstiftning, inbegripet preskriptionsreglerna.<sup>12</sup>

35. Jag noterar att det framgår av de till EU-domstolen ingivna handlingarna att de berörda parterna har olika åsikter om vilka preskriptionsregler som är tillämpliga enligt portugisisk rätt, både såvitt avser det berörda stödets kapitalbelopp och såvitt avser räntan på detta.

36. Det ska emellertid anses – i linje med vad den hänskjutande domstolen har angett<sup>13</sup> – att den preskriptionstid som enligt portugisisk rätt gäller för återkravet av stödets *kapitalbelopp* är den tjugoåriga preskriptionstid som föreskrivs i artikel 309 i civillagen.<sup>14</sup> Ingenting i begäran om förhandsavgörande tyder på att tillämpningen av den preskriptionstiden i det nationella målet skulle utgöra hinder för återkravet av nämnda kapitalbelopp.<sup>15</sup>

10 I sin fråga har den hänskjutande domstolen hänvisat till "unionsrättens principer – närmare bestämt effektivitetsprincipen och principen om statliga stöds oförenlighet med den [inre] marknaden" (se punkt 29 i detta förslag till avgörande). När det gäller återkrav av stöd kommer effektivitetsprincipen till uttryck i artikel 16.3 i förordning 2015/1589, varför frågan ska förstås på detta sätt. Såvitt avser principen om statliga stöds oförenlighet med den inre marknaden påpekar jag att eftersom förordning 2015/1589 innehåller genomförandebestämmelser för artikel 108 FEUF, kan tolkningsfrågan enbart besvaras mot bakgrund av den förordningen.

11 Se punkt 16 i detta förslag till avgörande.

12 Se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 mars 2019, Eesti Pagar (C-349/17, EU:C:2019:172, punkt 114).

13 När EU-domstolen har att ta ställning till en begäran om förhandsavgörande från en nationell domstol, ska den nämligen utgå från den tolkning av nationell rätt som den hänskjutande domstolen har redovisat (dom av den 14 juni 2017, Online Games m.fl. (C-685/15, EU:C:2017:452, punkt 45)). Oaktat de invändningar som parterna i det nationella målet har framfört mot den tolkning av nationell rätt som den hänskjutande domstolen har valt, ska därför förevarande begäran om förhandsavgörande prövas utifrån den hänskjutande domstolens tolkning av nationell rätt (dom av den 21 juni 2016, New Valmar, C-15/15, EU:C:2016:464, punkt 25).

14 Se punkt 22 i detta förslag till avgörande. Den portugisiska regeringen och IFAP delar denna uppfattning, medan Nelson Antunes da Cunha har bestritt den hänskjutande domstolens bedömning (se punkt 21 i detta förslag till avgörande).

15 För fullständighetens skull ska det påpekas att det framgår av begäran om förhandsavgörande att den hänskjutande domstolen hyser tvivel om denna preskriptionstids förenlighet med andra aspekter av unionsrätten men att det ämnet inte kommer att behandlas i detta förslag till avgörande, där jag endast kommer att ta ställning till den fjärde tolkningsfrågan.

37. När det däremot gäller återkravet av *räntan* på stödet förefaller det till att börja med som om den hänskjutande domstolen anser att det i princip är den femåriga preskriptionstiden enligt artikel 310 d i civillagen som är tillämplig.<sup>16</sup> Vidare förefaller det också som om en tillämpning av denna femåriga preskriptionstid utgör hinder för att räntan på stödet i det aktuella fallet ska kunna återkrävas i sin helhet.<sup>17</sup>

38. Av den hänskjutande domstolens svar på EU-domstolens begäran om klargörande framgår nämligen att den femåriga preskriptionstiden avbröts den 26 juli 2013 och att all ränta som hade upplupit före den 26 juni 2008 är preskriberad i kraft av artikel 310 d i civillagen.<sup>18</sup> Som jag förstår den nationella bestämmelsen, preskriberas räntefordringar fem år efter fordringarnas tillkomst.

39. Detta föranleder slutsatsen att kommissionens beslut av den 25 november 1999 enligt portugisisk rätt inte kunde avbryta preskriptionstiden. I detta hänseende ska det framhållas att det förefaller som om en del av räntan redan skulle ha varit preskriberad även om de portugisiska myndigheterna hade avbrutit den femåriga preskriptionstiden omedelbart efter det att kommissionen antog sitt beslut.<sup>19</sup>

40. Mot bakgrund av dessa upplysningar är det, för att den aktuella tolkningsfrågan ska kunna besvaras, nödvändigt att särskilja två olika perioder: den före kommissionens beslut (avsnitt A) och den efter nämnda beslut (avsnitt B).

41. Såvitt avser den förstnämnda perioden är frågan nämligen huruvida artiklarna 17.1, 16.2 och 16.3 i förordning 2015/1589 utgör hinder för tillämpning av en sådan femårig preskriptionstid som den här omtvistade, av det skälet att denna preskriptionstid kan föranleda preskription av den ränta på ett stöd som har upplupit redan före utgången av den frist på tio år som kommissionen enligt artikel 17.1 i förordning 2015/2089 förfogar över för återkrav av olagligt stöd.

42. Såvitt avser den sistnämnda perioden förefaller orsaken till preskriptionen av räntan på stödet vara att IFAP tog synnerligen god tid på sig för att rätta sig efter kommissionens beslut.

43. Trots sin skyldighet att omedelbart rätta sig efter kommissionens beslut<sup>20</sup> väntade de portugisiska myndigheterna nämligen i fjorton år efter antagandet av kommissionens beslut innan de avbröt preskriptionstiden, något som – om artikel 310 d i civillagen är tillämplig – medför att preskription träffar en stor del av den ränta som har upplupit efter antagandet av kommissionens beslut.

16 Se punkterna 23 och 24 i detta förslag till avgörande. Den hänskjutande domstolen har i begäran om förhandsavgörande betonat att unionsrätten ålägger de nationella domstolarna en skyldighet att tolka nationell lagstiftning på ett sätt som stämmer överens med unionsrättens innehåll och räckvidd. Mot bakgrund av detta påpekande vill jag framhålla att det skulle kunna vara en relevant fråga huruvida det är möjligt att tolka nationell lagstiftning så, att även räntan på stödet träffas av den tjugoåriga preskriptionstiden enligt artikel 309 i civillagen, varvid den nationella lagstiftningen inte torde utgöra något hinder för återkrav av räntan på stödet; detta förefaller för övrigt vara den portugisiska regeringens ståndpunkt (se fotnot 17 i detta förslag till avgörande). Jag konstaterar emellertid att den frågeställningen i allt väsentligt rör tolkningen av nationell lagstiftning och således ankommer på de nationella domstolarna, varför jag inte kommer att behandla den i detta förslag till avgörande.

17 Av de handlingar som har ingetts till EU-domstolen framgår att både den portugisiska regeringen och IFAP har bestritt denna bedömning från den hänskjutande domstolens sida. Den portugisiska regeringen anser att det i nationell lagstiftning inte föreskrivs någon specifik preskriptionstid för återkrav av på olaglig väg erhållet statligt stöd utan att den tillämpliga preskriptionstiden är den allmänna nationella preskriptionstiden, det vill säga tjugo år. Enligt den portugisiska regeringen är samma preskriptionstid tillämplig även på dröjsmålsränta med anknytning till beloppet för den på otillbörlig väg erhållna fördelen, eftersom den räntan och det beloppet är oskiljaktigt knutna till varandra. IFAP har för sin del gjort gällande att dess möjlighet att gentemot Nelson Antunes da Cunha utöva den rätt som härrör från den aktuella fordran inte inträdde förrän vid slutet av det administrativa förfarande som hade inletts i syfte att återkräva stödet, varför räntefordran enligt IFAP:s uppfattning ännu inte är preskriberad.

18 Se punkterna 25 och 26 i detta förslag till avgörande. Med tanke på att den femåriga preskriptionstiden avbröts den 26 juli 2013, undrar jag emellertid om inte dagen för preskription av den aktuella räntan i själva verket var den 26 juli 2008 och inte, som den hänskjutande domstolen har angett, den 26 juni 2008.

19 Det första beloppet utbetalades ju den 12 juli 1994. Se punkt 13 i detta förslag till avgörande.

20 Enligt artikel 16.3 i förordning 2015/1589 ska ju de nationella myndigheterna verkställa ett återkrav av olagligt stöd omedelbart efter kommissionens beslut. Samma skyldighet framgår också av kommissionens beslut av den 25 november 1999: enligt artikel 4 i detta ska de portugisiska myndigheterna inom två månader från delgivningen av beslutet underrätta kommissionen om vilka åtgärder som har vidtagits för att följa beslutet.

44. Den fråga som uppkommer i denna situation är därför huruvida en stödmottagare kan åberopa en nationell preskriptionsregel i förhållande till ett lagakraftvunnet beslut av kommissionen om återkrav av olagligt stöd, när tillämpningen av nämnda regel medför att räntan på stödet inte kan återkrävas i sin helhet.

45. EU-domstolen har redan uttalat sig angående liknande frågor, men genom förhandenvarande mål får den tillfälle att klargöra i vilken mån en sådan nationell preskriptionsregel är tillämplig på återkrav av olagligt stöd i en sådan situation som den som är i fråga i det nationella målet.

46. Härvidlag ska det erinras om att preskriptionsregler har grundläggande betydelse i förmögenhetsrätten. Verkan av preskription är ju att borgenären förlorar rätten att kräva ut sin fordran. Syftet med de tidsgränser som slås fast i preskriptionsregler är, som EU-domstolen redan har konstaterat, att slå vakt om gäldenärens rättssäkerhet.<sup>21</sup>

47. Som jag kommer att redogöra för i det följande anser jag, liksom kommissionen och IFAP, att det såvitt avser var och en av de båda perioderna är påkallat att underlåta att tillämpa en sådan nationell regel om femårig preskriptionstid som den som är i fråga i det nationella målet.<sup>22</sup>

#### ***A. Perioden före kommissionens beslut***

48. Inledningsvis vill jag erinra om att kommissionens befogenhet att återkräva olagligt stöd i enlighet med artikel 17.1 i förordning 2015/1589 omfattas av en tioårig preskriptionstid. Enligt artikel 17.2 i samma förordning ska denna preskriptionstid börja löpa den dag då det olagliga stödet beviljas mottagaren, antingen som individuellt stöd eller på grundval av en stödordning. När nämnda preskriptionstid har löpt ut med avseende på ett visst stöd, ska det stödet enligt artikel 17.3 i samma förordning betraktas som befintligt stöd.<sup>23</sup>

49. I det aktuella fallet är det utrett att kommissionens beslut av den 25 november 1999 meddelades innan denna preskriptionstid hade löpt ut.<sup>24</sup>

50. Därefter vill jag påpeka att artikel 16.3 i förordning 2015/1589 avspeglar de krav som följer av effektivitetsprincipen, vilken tidigare hade slagits fast i rättspraxis.<sup>25</sup>

51. Enligt ifrågavarande rättspraxis gäller att eftersom det saknas unionsrättsliga bestämmelser avseende förfarandet för återkrav av på olaglig väg beviljat stöd, ska sådant återkrav i princip ske i enlighet med de relevanta bestämmelserna i nationell lagstiftning, men dessa bestämmelser måste tillämpas på ett sådant sätt att det inte i praktiken blir omöjligt att verkställa det återkrav som krävs i kraft av unionsrätten, och unionens intressen måste beaktas fullt ut.<sup>26</sup>

21 Se dom av den 23 januari 2019, Fallimento Traghetti del Mediterraneo (C-387/17, EU:C:2019:51, punkt 71 och där angiven rättspraxis).

22 Jag vill erinra om att den portugisiska regeringen anser att den tjugoåriga preskriptionstid som föreskrivs i artikel 309 i civillagen är tillämplig både på stödets kapitalbelopp och på räntan på detta (se fotnot 17).

23 Av skäl 26 i förordning 2015/1589 framgår att denna preskriptionstid, efter vilken beslut om återkrav inte längre kan fattas, har införts av rättssäkerhetsskäl.

24 Stödet utbetalades nämligen mellan 1994 och 1996. Se punkt 13 i detta förslag till avgörande. Den bestämmelse som var i kraft vid tiden för antagandet av kommissionens beslut av den 25 november 1999 var artikel 15.1 i rådets förordning (EG) nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel [108 FEUF] (EGT L 83, 1999, s. 1), i dess lydelse enligt rådets förordning (EU) nr 734/2013 av den 22 juli 2013 (EUT L 204, 2013, s. 15) (nedan kallad förordning nr 659/1999). Den bestämmelsen upphävdes genom förordning 2015/1589 och motsvarar artikel 17.1 i denna.

25 Se, bland annat, dom av den 20 maj 2010, Scott och Kimberly Clark (C-210/09, EU:C:2010:294, punkt 20 och där angiven rättspraxis).

26 Se, bland annat, dom av den 26 juni 2003, kommissionen/Spanien (C-404/00, EU:C:2003:373, punkt 51 och där angiven rättspraxis), och dom av den 20 maj 2010, Scott och Kimberly Clark (C-210/09, EU:C:2010:294, punkt 21 och där angiven rättspraxis).



52. En nationell bestämmelse som hindrar nationella domstolar eller myndigheter från att beakta samtliga följder av ett åsidosättande av artikel 108.3 tredje meningen FEUF ska således anses vara oförenlig med effektivitetsprincipen.<sup>27</sup>

53. Jag anser, i likhet med den hänskjutande domstolen, att det följer av artikel 17.1 jämförd med artikel 16.2 och 16.3 i förordning 2015/1589 att dessa bestämmelser utgör hinder för tillämpning i det nationella målet av en sådan femårig preskriptionstid som den som föreskrivs i artikel 310 d i civillagen.

54. En sådan bestämmelse som artikel 310 d i civillagen, jämförd med artikel 306 i samma lag, är nämligen ägnad att undergräva kommissionens befogenheter, med tanke på att en fordran på ränta på ett stöd kan komma att preskriberas före utgången av den frist på tio år som kommissionen enligt artikel 17.1 i förordning 2015/1589 förfogar över för att anta beslut om återkrav av olagligt stöd.

55. I det nationella målet förefaller det som om fordran på en del av räntan skulle ha preskriberats på detta sätt om artikel 310 d i civillagen hade tillämpats.<sup>28</sup> Verkan av denna nationella bestämmelse är således att det blir omöjligt att återkräva hela räntan på stödet.

56. Den tolkning som jag föreslår vinner för övrigt stöd i domen i målet Eesti Pagar, som nyligen meddelades av domstolens stora avdelning.<sup>29</sup>

57. Det mål som avgjordes genom den domen rörde bland annat vilken preskriptionstid som skulle tillämpas på återkrav av olagligt stöd och i synnerhet huruvida den tillämpliga preskriptionstiden var den som föreskrevs i nationell lagstiftning eller den som föreskrevs i unionsrätten, och i så fall huruvida det var den preskriptionstid som avsågs i artikel 15.1 i förordning nr 659/1999.<sup>30</sup>

58. EU-domstolen fann att den omständigheten i sig att nationella preskriptionsbestämmelser i princip är tillämpliga när de nationella myndigheterna på eget initiativ återkräver ett stöd som har beviljats olagligt, inte påverkar möjligheten att stödet vid en senare tidpunkt kan återkrävas, i samband med att ett beslut av kommissionen med sådant innehåll verkställs. När kommissionen har tillgång till information om stödets påstådda rättsstridighet, oavsett vilken informationskällan är, efter det att de nationella preskriptionstiderna har löpt ut, är den fortfarande fri att inleda en prövning av stödet, inom den frist på tio år som anges i artikel 15 i förordning nr 659/1999.<sup>31</sup>

59. Med andra ord kan kommissionen alltid – inom den frist på tio år som anges i artikel 17.1 i förordning 2015/1589 – kräva att olagligt stöd ska återbetalas, även om den preskriptionstid som tillämpades i det nationella förfarandet har löpt ut.

60. Av det ovan anförda följer att artiklarna 16.2, 16.3 och 17.1 i förordning 2015/1589 utgör hinder för tillämpning av en sådan nationell bestämmelse som artikel 310 d i civillagen. Det åligger den hänskjutande domstolen att underlåta att tillämpa en sådan bestämmelse i ett sådant mål som det här aktuella nationella målet.<sup>32</sup>

27 Se, bland annat, dom av den 5 mars 2019, Eesti Pagar (C-349/17, EU:C:2019:172, punkt 140 och där angiven rättspraxis).

28 Se punkt 39 och fotnot 19 i detta förslag till avgörande.

29 Dom av den 5 mars 2019 (C-349/17, EU:C:2019:172). Påpekas ska att den domen meddelades efter det att den hänskjutande domstolen i förevarande mål hade beslutat att vilandeförklara sitt mål och begära förhandsavgörande av EU-domstolen.

30 Se dom av den 5 mars 2019, Eesti Pagar (C-349/17, EU:C:2019:172, punkt 107). Såvitt avser artikel 15.1 i förordning nr 659/1999, se fotnot 24.

31 Dom av den 5 mars 2019, Eesti Pagar (C-349/17, EU:C:2019:172, punkt 114).

32 Se, för ett liknande resonemang, bland annat dom av den 18 juli 2007, Lucchini (C-119/05, EU:C:2007:434, punkt 61).

## ***B. Perioden efter kommissionens beslut***

61. När det gäller perioden efter kommissionens beslut, följer det av artikel 16.3 i förordning 2015/1589 att en sådan nationell bestämmelse om femårig preskriptionstid som den som är i fråga i det nationella målet inte ska tillämpas, om den gör det omöjligt att i enlighet med kommissionens beslut av den 25 november 1999 återkräva stödet i dess helhet.

62. Frågan är emellertid huruvida effektivitetsprincipen enligt artikel 16.3 i förordning 2015/1589 innebär att stödet måste kunna återkrävas i sin helhet, i överensstämmelse med kommissionens lagkraftvunna beslut, trots att den behöriga myndigheten har låtit den preskriptionstid som föreskrivs i nationell lagstiftning löpa ut.<sup>33</sup>

63. Med andra ord behöver det utredas huruvida kravet på rättssäkerhet kan tänkas berättiga tillämpningen av en sådan nationell bestämmelse i en situation där det har gått fjorton år sedan kommissionens beslut antogs.

64. Härvidlag ska det påpekas att EU-domstolen har uttalat att effektivitetsprincipen inte är absolut, eftersom det kan föreligga exceptionella omständigheter där det vore olämpligt att återkräva ett olagligt stöd.<sup>34</sup>

65. Effektivitetsprincipen framgår, såvitt avser kommissionens befogenheter, i artikel 16.1 sista meningen i förordning 2015/1589, där det föreskrivs att kommissionen inte ska återkräva ett stöd om detta skulle stå i strid med en allmän princip i unionsrätten.

66. När det sedan gäller medlemsstaternas nationella lagstiftning har EU-domstolen uttalat att principen om skydd av berättigade förväntningar utgör en del av unionens rättsordning och att det därför inte kan anses strida mot denna rättsordning att nationell lagstiftning skyddar berättigade förväntningar och garanterar rättssäkerheten, exempelvis i fråga om återkrav av olagligt stöd,<sup>35</sup> inte ens när kommissionen har fattat ett negativt slutgiltigt beslut.<sup>36</sup>

67. I det aktuella fallet konstaterar jag till att börja med att EU-domstolen har funnit att företag som mottar stöd i princip inte kan ha några berättigade förväntningar på att stödet är lagenligt annat än om det har beviljats i enlighet med det förfarande som anges i artikel 108 FEUF, med tanke på att den kontroll av statliga stöd som kommissionen utövar i kraft av den artikeln är av tvingande karaktär. En omdömesgill ekonomisk aktör ska nämligen i normala fall vara i stånd att försäkra sig om att detta förfarande har iakttagits.<sup>37</sup> Detta gäller både för individuella stöd och för stöd som beviljas inom ramen för en stödordning.<sup>38</sup>

68. Av detta följer att Nelson Antunes da Cunha i det aktuella fallet inte med framgång kan göra gällande att bolaget hade berättigade förväntningar på att det berörda stödet var lagenligt.

69. När det sedan gäller rättssäkerhetsprincipen ska det erinras om att EU-domstolen redan har uttalat sig angående en fråga som liknar den som har uppkommit i det aktuella fallet.

33 Kommissionen påtalade vid förhandlingen att frågan huruvida en nationell preskriptionsbestämmelse kan hindra verkställigheten av ett kommissionsbeslut om återkrav av olagligt stöd inte sällan uppkommer i praktiken, eftersom medlemsstaterna ofta är senfärdiga när det gäller att verkställa kommissionens beslut på detta område.

34 Se dom av den 12 februari 2008, CELF och Ministre de la Culture et de la Communication (C-199/06, EU:C:2008:79, punkt 42 och där angiven rättspraxis).

35 Se, bland annat, dom av den 20 september 1990, kommissionen/Tyskland (C-5/89, EU:C:1990:320, punkterna 13 och 14).

36 Se dom av den 12 februari 2008, CELF och Ministre de la Culture et de la Communication (C-199/06, EU:C:2008:79, punkt 43).

37 Se, bland annat, dom av den 20 september 1990, kommissionen/Tyskland (C-5/89, EU:C:1990:320, punkterna 13 och 14), och dom av den 20 mars 1997, Alcan Deutschland (C-24/95, EU:C:1997:163, punkt 25).

38 Se, bland annat, dom av den 28 juli 2011, Diputación Foral de Vizcaya m.fl./kommissionen (C-471/09 P - C-473/09 P, ej publicerad, EU:C:2011:521, punkterna 63–66).

70. En av tolkningsfrågorna i det mål som avgjordes genom domen av den 20 mars 1997, *Alcan Deutschland*,<sup>39</sup> avsåg nämligen huruvida unionsrätten medförde att den behöriga myndigheten - i överensstämmelse med ett lagakraftvunnet beslut av kommissionen i vilket ett stöd förklarades vara oförenligt med den inre marknaden och i vilket det förordnades om återkrav av nämnda stöd - var skyldig att återkalla sitt beslut att bevilja det olagliga stödet, även om nämnda myndighet hade låtit den i nationell lagstiftning för ändamålet föreskrivna och på rättssäkerhetsskäl grundade fristen löpa ut. Enligt den ifrågavarande nationella bestämmelsen fick förvaltningsbeslut återkallas endast inom ett år från det att den berörda myndigheten fick kännedom om de omständigheter som motiverade en sådan återkallelse.

71. EU-domstolen erinrade därvid först om effektivitetsprincipen och om principen att den som mottar ett stöd i princip inte kan ha några berättigade förväntningar på att stödet är lagenligt annat än om det har beviljats i enlighet med det förfarande som anges i artikel 108 FEUF. Enligt domstolen skulle den aktuella tolkningsfrågan besvaras med hänsyn tagen till dessa båda principer.<sup>40</sup>

72. Därefter slog EU-domstolen i punkterna 34–37 fast följande:

”34. ... vad beträffar statliga stöd som har förklarats vara oförenliga med den [inre] marknaden är de nationella myndigheternas roll begränsad till att verkställa samtliga kommissionens beslut. Dessa myndigheter förfogar således inte över något utrymme för skönsmässig bedömning beträffande återkallelsen av ett beslut om att bevilja stöd. När kommissionen, genom ett beslut som inte har varit föremål för talan, således anmodar den nationella myndigheten att återkräva de belopp som otillbörligen har utbetalats, har myndigheten inte rätt att göra en annan bedömning.

35. När den nationella myndigheten trots detta låter den frist som föreskrivs i nationell rätt för att återkalla ett beslut om beviljande av stöd löpa ut, kan denna situation inte jämföras med den, då en ekonomisk aktör är oviss om huruvida den behöriga förvaltningen kommer att uttala sig och då det enligt principen om rättssäkerhet krävs att denna ovisshet inte får fortgå efter utgången av en viss frist.

36. Med hänsyn till att den nationella myndigheten inte förfogar över ett utrymme för skönsmässig bedömning är mottagaren av det otillbörligen beviljade stödet inte längre i ovisshet när kommissionen har beslutat att förklara stödet oförenligt med den [inre] marknaden och kräver att det skall återbetalas.

37. Principen om rättssäkerhet kan således inte utgöra hinder för återbetalning av stöd, på den grunden att nationella myndigheter har dröjt med att rätta sig efter beslutet enligt vilket stödet skall återbetalas. I annat fall skulle återbetalning av otillbörligen utbetalade belopp i praktiken omöjliggöras, och [unions]bestämmelserna om statligt stöd skulle helt förlora sin ändamålsenliga verkan.”<sup>41</sup>

73. Utifrån detta drog EU-domstolen slutsatsen att unionsrätten medförde att den behöriga myndigheten var skyldig att, i enlighet med ett lagakraftvunnet beslut av kommissionen i vilket stödet förklarades vara oförenligt med den inre marknaden och i vilket det förordnades om återkrav av nämnda stöd, återkalla sitt beslut att bevilja det olagliga stödet, även om nämnda myndighet hade låtit den i nationell lagstiftning för ändamålet föreskrivna och på rättssäkerhetsskäl grundade fristen löpa ut.<sup>42</sup>

39 Dom av den 20 mars 1997 (C-24/95, EU:C:1997:163).

40 Dom av den 20 mars 1997, *Alcan Deutschland* (C-24/95, EU:C:1997:163, punkterna 24–26).

41 Dom av den 20 mars 1997, *Alcan Deutschland* (C-24/95, EU:C:1997:163).

42 Dom av den 20 mars 1997, *Alcan Deutschland* (C-24/95, EU:C:1997:163, punkt 38).

74. Enligt min bedömning kan det ur den ovan citerade domen utläsas att preskriptionsbestämmelser i nationell lagstiftning allmänt sett inte kan tillämpas såvitt avser återkrav av stöd, när de hindrar att ett stöd återkrävs i överensstämmelse med ett lagakraftvunnet beslut av kommissionen och den enda anledningen till att ett sådant återkrav inte kan ske är att de nationella myndigheterna har tagit synnerligen god tid på sig för att rätta sig efter kommissionens beslut, med konsekvensen att stödet har hunnit bli preskriberat enligt nationell lagstiftning.

75. Domen i målet Alcan Deutschland<sup>43</sup> rör förvisso inte en preskriptionsregel i strikt mening, utan en preklusionsregel,<sup>44</sup> men jag vill framhålla att preklusionsregler liksom preskriptionsregler grundar sig på rättssäkerhetshänsyn och att jag därför anser att domskälen i domen i målet Alcan Deutschland<sup>45</sup> kan överföras till preskriptionsregler – något som EU-domstolen också förefaller ha angett i domen i målet kommissionen/Italien.<sup>46</sup>

76. I den domen gjorde EU-domstolen nämligen en analog tillämpning på preskriptionsregler av de principer som den hade slagit fast i domen i målet Alcan Deutschland.<sup>47</sup> Närmare bestämt fann domstolen att i de fall där krav på återbetalning av olagligt stöd hade bestritts vid nationell domstol, ankom det på den berörda medlemsstaten att – i överensstämmelse med kravet på att se till att stöd som har förklarats oförenligt med den inre marknaden verkligen återbetalas – ”överklaga varje [nationellt] beslut som gör att kommissionens beslut inte får någon verkan, särskilt när det ... rör sig om tillämpning av preskriptionsregler (se, analogt, dom av den 20 mars 1997 i mål C-24/95 ..., punkterna 34 och 38)”.<sup>48</sup>

77. Därefter vill jag understryka att domen i målet Alcan Deutschland<sup>49</sup> visserligen rörde ett individuellt stöd men att EU-domstolens resonemang i nämnda dom, som jag ser saken, torde vara avsett att tillämpas även på stöd som beviljas inom ramen för en stödordning.

78. Den princip som innebär att företag som mottar ett stöd i princip inte kan ha några berättigade förväntningar på att stödet är lagenligt annat än om det har beviljats i enlighet med det förfarande som anges i artikel 108 FEUF är ju tillämplig både på individuella stöd och på stöd som beviljas inom ramen för en stödordning.<sup>50</sup> Det saknas därför anledning att göra åtskillnad mellan dessa båda fall.

79. Slutligen vill jag framhålla att den omständigheten att preklusionsfristen i målet Alcan Deutschland<sup>51</sup> var just ettårig enligt min uppfattning saknar betydelse för EU-domstolens resonemang i den domen.

80. Som kommissionen i allt väsentligt påpekade vid förhandlingen, påverkar preskriptionstidens längd nämligen inte de argument som ovan har anförts till stöd för slutsatsen att den som har tagit emot olagligt stöd inte ska kunna åberopa en nationell preskriptionsregel.

43 Dom av den 20 mars 1997 (C-24/95, EU:C:1997:163).

44 Den nationella preklusionsregeln i målet Alcan Deutschland (dom av den 20 mars 1997, C-24/95, EU:C:1997:163) uppställde en frist för myndigheterna när det gällde återkallelse av förvaltningsbeslut. Den fråga som var aktuell i det målet var således huruvida myndigheterna enligt unionsrätten var skyldiga att underlåta att tillämpa en sådan nationell preklusionsregel i syfte att kräva återbetalning av ett olagligt stöd i enlighet med ett lagakraftvunnet beslut av kommissionen. I den situation som är aktuell i förevarande mål är frågan i stället huruvida en mottagare av olagligt stöd kan åberopa en nationell preskriptionsregel mot ett krav från de nationella myndigheternas sida på återbetalning av olagligt stöd när fordran på en del av det belopp som återkrävs är preskriberat i kraft av nationell lagstiftning.

45 Dom av den 20 mars 1997 (C-24/95, EU:C:1997:163).

46 Dom av den 17 november 2011 (C-496/09, EU:C:2011:740, punkt 78).

47 Dom av den 20 mars 1997 (C-24/95, EU:C:1997:163).

48 Dom av den 17 november 2011, kommissionen/Italien (C-496/09, EU:C:2011:740, punkt 78).

49 Dom av den 20 mars 1997 (C-24/95, EU:C:1997:163).

50 Se punkt 67 och fotnot 38 i detta förslag till avgörande.

51 Dom av den 20 mars 1997 (C-24/95, EU:C:1997:163, punkt 33).

81. Det ovan anförda kan sammanfattas som följer: När kommissionen antar ett beslut om återkrav av ett olagligt stöd och detta beslut inte har överklagats vid domstol, består de nationella myndigheternas roll uteslutande i att verkställa kommissionens beslut. Dessa myndigheter förfogar således inte över något utrymme för skönsässig bedömning såvitt avser återkravet av stödet.<sup>52</sup> Eftersom de nationella myndigheterna saknar utrymme för skönsässig bedömning, är mottagaren av ett olagligen beviljat stöd inte längre i ovisshet när kommissionen har antagit ett beslut i vilket den har förklarat stödet vara oförenligt med den inre marknaden och krävt att det ska återbetalas.<sup>53</sup> Detta gäller både individuella stöd och stöd som har beviljats inom ramen för en stödordning.<sup>54</sup> Således kan rättssäkerhetsprincipen inte utgöra hinder för återkrav av stödet med motiveringen att de nationella myndigheterna dröjde för länge med att rätta sig efter beslutet om återkrav, oberoende av preskriptionstidens längd. En annan bedömning skulle i praktiken göra det omöjligt att driva in otillbörligen utbetalda belopp och resultera i att unionsbestämmelserna om statligt stöd helt förlorade sin ändamålsenliga verkan.<sup>55</sup>

82. Denna strikta tolkning vinner stöd i den omständigheten att det som är i fråga är att undanröja en konkurrenssnedvridning som strider mot EUF-fördraget. Att stödet jämte eventuell ränta återkrävs är en logisk följd av att stödet är olagligt. Syftet med återkravet är att återställa den tidigare situationen. Genom återbetalningen förlorar stödmottagaren de fördelar som denne åtnjöt på marknaden i förhållande till sina konkurrenter, varvid den situation som förelåg före utbetalningen av stödet får anses återställd.<sup>56</sup> Uttag av ränta är därför ett komplement som är nödvändigt för ett fullständigt återkrav av stödet.<sup>57</sup>

83. Dessutom är det – som generaladvokaten Jacobs påpekade i målet *Alcan Deutschland*<sup>58</sup> – viktigt att hålla i minnet att tillämpningen av preskriptionsregler ger upphov till särskilda problem just på området statligt stöd.

84. En av förutsättningarna för en preskriptionsregel är nämligen att myndigheterna och den enskilde har motsatta intressen. När en statlig myndighet har upptäckt att ett beslut om att bevilja en ekonomisk fördel är rättsstridigt, ligger det normalt i myndighetens intresse att så snart som möjligt återkräva det utbetalda beloppet, medan den enskilde har intresse av att behålla fördelen. Myndighetens och den enskildes intressen kan emellertid sammanfalla när myndigheten medvetet har brutit mot unionsrätten genom att bevilja stödet. Såvida inte myndigheten har ändrat policy, har den då intresse av att stödmottagaren ska få behålla den fördel som denne har erhållit i strid med unionsrätten, eftersom myndigheten själv har överträtt unionsrätten.<sup>59</sup>

85. Såvitt avser situationen i det nationella målet följer det av det ovan anförda att det inte föreligger någon omständighet som kan motivera att räntan på stödet inte drivs in, oaktat att räntefordran är preskriberad i kraft av de nationella bestämmelserna. Redan den 25 november 1999, det vill säga när kommissionen meddelade sitt beslut om att stödet skulle återkrävas, upphörde Nelson Antunes da Cunha nämligen att sväva i ovisshet om att stödet skulle komma att återkrävas i sin helhet.<sup>60</sup>

52 Se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 mars 1997, *Alcan Deutschland* (C-24/95, EU:C:1997:163, punkt 34).

53 Se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 mars 1997, *Alcan Deutschland* (C-24/95, EU:C:1997:163, punkt 36).

54 Se, för ett liknande resonemang, punkt 67 och fotnot 38 i detta förslag till avgörande.

55 Se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 mars 1997, *Alcan Deutschland* (C-24/95, EU:C:1997:163, punkt 37).

56 Se, bland annat, dom av den 29 april 2004, *Tyskland/kommissionen* (C-277/00, EU:C:2004:238, punkterna 74 och 75 samt där angiven rättspraxis). Se, för ett liknande resonemang, även skäl 25 i förordning 2015/1589.

57 Se, bland annat, dom av den 12 februari 2008, *CELF och Ministre de la Culture et de la Communication* (C-199/06, EU:C:2008:79, punkt 54), och dom av den 3 september 2015, *A2A* (C-89/14, EU:C:2015:537, punkt 42).

58 Förslag till avgörande av generaladvokaten Jacobs i målet *Alcan Deutschland* (C-24/95, EU:C:1996:433).

59 Förslag till avgörande av generaladvokaten Jacobs i målet *Alcan Deutschland* (C-24/95, EU:C:1996:433, punkt 26).

60 Se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 mars 1997, *Alcan Deutschland* (C-24/95, EU:C:1997:163, punkt 37).



86. För övrigt noterar jag – som kommissionen också har påpekat – att IFAP sände en skrivelse till Nelson Antunes da Cunha i mars 2001 där bolaget anmodades att återbetala stödet.<sup>61</sup> Stödmottagarens underlåtenhet att efterkomma den anmodan torde vara en av orsakerna till att det tog så lång tid innan stödet återkrävdes. Detta betyder att situationen i det nationella målet inte kan jämföras med situationen för en ekonomisk aktör som svävar i ovisshet om huruvida den behöriga förvaltningen kommer att uttala sig, en situation där det i enlighet med rättssäkerhetsprincipen krävs att denna ovisshet inte får fortgå efter utgången av en viss frist.<sup>62</sup>

87. Följaktligen är den hänskjutande domstolen skyldig att underlåta att tillämpa en sådan nationell bestämmelse som den som är i fråga i det nationella målet även såvitt avser tiden efter kommissionens beslut, i den mån som nämnda bestämmelse utgör hinder för fullständig uppbörd av räntan på stödet.

## V. Förslag till avgörande

88. Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår jag att EU-domstolen ska besvara den fjärde tolkningsfrågan från Tribunal Administrativo e Fiscal de Coimbra (Förvaltnings- och skattedomstolen i Coimbra, Portugal) enligt följande:

1. Artiklarna 17.1, 16.2 och 16.3 i rådets förordning (EU) 2015/1589 av den 13 juli 2015 om genomförandebestämmelser för artikel 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska tolkas så, att de utgör hinder för tillämpning av en sådan i nationell lagstiftning föreskriven femårig preskriptionstid som den som är i fråga i det nationella målet, vilken innebär att fordran på fullständig återbetalning av det statliga stödet inbegripet ränta preskriberas redan innan den i artikel 17.1 i förordning 2015/1589 föreskrivna tioåriga fristen har löpt ut.
2. Artikel 16.2 och 16.3 i förordning 2015/1589 ska tolkas så, att den utgör hinder för tillämpning av en sådan nationell bestämmelse om femårig preskriptionstid som den som är i fråga i det nationella målet, vilken är tillämplig på uppbörd av ränta på ett statligt stöd som genom ett lagakraftvunnet beslut av kommissionen har befunnits vara olagligt och oförenligt med den inre marknaden, i den mån som nämnda bestämmelse utgör hinder för fullständig återbetalning av stödet.

<sup>61</sup> Se punkt 17 i detta förslag till avgörande.

<sup>62</sup> Se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 mars 1997, Alcan Deutschland (C-24/95, EU:C:1997:163, punkt 35).